

בית המשפט העליון בירושלים

דנג"ץ 204/13

קבוע לדיון ביום 8.7.14

1. סעיד צלאח

ע"י ב"כ עוה"ד עביר בכר
מהקליניקה המשפטית לזכויות ושיקום אסירים -
הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת חיפה, הר כרמל, חיפה.
טל': 04-8249978 או 04-9815327; נייד: 050-3025502;
פקס': 072-2449452; דוא"ל: abeer.baker@gmail.com

2. ראוי פואד סולטאני

ע"י ב"כ עוה"ד רימא איוב ואח'
מעדאלה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
רח' יפו 94, ת.ד. 8921, חיפה 31090
טל': 04-9501610; פקס': 04-9503140

3. מוחמד יונס

ע"י ב"כ עוה"ד אן סוציו ואח'
מהאגודה לזכויות האזרח
רח' נחלת בנימין 75, תל אביב 65154
טל': 03-5608185; פקס': 03-5608165

העותרים

נ ג ד

1. שרות בתי הסוהר

2. מדינת ישראל

3. המשרד לביטחון פנים

על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים
טלפון: 02-6466422; פקס': 02-6467011

4. האוניברסיטה הפתוחה

על ידי עו"ד סלי ברון, הלשכה המשפטית
דרך האוניברסיטה 1, ת.ד. 808, רעננה 4310

המשיבים

סיכומים מטעם המשיבים 1-3

בהתאם להחלטות בית המשפט הנכבד, מתכבדים המשיבים 1-3 (להלן: "המשיבים" או "המדינה") להגיש את סיכומיהם במסגרת העתירה שבכותרת, כדלקמן.

מבוא

1. עניינה של העתירה בפסק דינו של בית המשפט הנכבד (כבי הנשיא גרוניס, כבי השופט מלצר וכבי השופט שהם), ברע"ב 2459/12, 2539/12, 4063/12, **סעיד צלאח ואח' נ' שירות בתי הסוהר**, בגדרו נדחו שלוש בקשות רשות ערעור על פסקי דינם של בתי המשפט המחוזיים, בעתירות שתקפו את ההחלטה שלא לאפשר לימודי העותרים, המרצים עונשי מאסר בגין עבירות ביטחוניות, באוניברסיטה הפתוחה, במהלך ריצוי מאסרם.

השאלה שעלתה בבקשות רשות הערעור, עניינה היה: האם לאסירים הביטחוניים נתונה זכות ללמוד לימודים גבוהים במהלך ריצוי מאסרם, לנוכח העובדה ששירות בתי הסוהר מתיר לימודים כאמור לאסירים פליליים. עמדת המדינה ביחס לבקשות רשות הערעור, היתה כי דינן להידחות, בהיעדר עילה להתערב בהחלטות בתי המשפט המחוזיים לדחות את העתירות.

2. פסק דינו של בית המשפט הנכבד הוא תמציתי, ולהלן נביאו כלשונו:

"1. השאלה המשותפת לשלוש בקשות רשות הערעור שבפנינו היא **האם אסירים ביטחוניים המוחזקים בבתי כלא בישראל זכאים ללמוד באוניברסיטה הפתוחה**. בתי המשפט המחוזיים נתנו תשובה שלילית לשאלה האמורה ומכאן בקשת רשות הערעור. החלטנו לדון בבקשות כאילו ניתנה רשות והוגשו ערעורים על פיה.

2. דין הערעורים להידחות. אנו סבורים שבדין ניתנה תשובה שלילית לשאלה הנזכרת. **לא נמצא בדין, כולל המשפט החוקתי, עיגון לזכותו של אסיר ללמוד לימודים גבוהים תוך כדי שהותו בכלא**. השאלה אותה יש להציג, ואף אותה העלו המבקשים היא, **האם לאסירים הביטחוניים נתונה זכות כאמור נוכח העובדה ששירות בתי הסוהר מתיר לאסירים פליליים ללמוד באוניברסיטה הפתוחה**. כלומר, השאלה היא האם קיים בסיס בדין לשוני בין סוגי האסירים, פליליים וביטחוניים, בהקשר האמור.

בית משפט זה הביע דעתו בסוגיית האבחנה האמורה וקבע בהקשרים שונים כי אין מדובר באפליה פסולה, כאשר זכות מסוימת ניתנת לאסיר פלילי אך אינה ניתנת לאסיר ביטחוני. דעתנו היא שגם לעניין

**לימודים באוניברסיטה הפתוחה אין פסול באבחנה
האמורה.**

3. יחד עם זאת מתברר, כי אסירים ביטחוניים מסוימים נמצאו על סף סיום לימודיהם שעה שנתקבלה החלטה לאסור על הלימודים באוניברסיטה הפתוחה. נראה לנו כי ראוי לשקול מחדש ובנפרד את עניינם של אלה העומדים על סף סיום הלימודים כך שתתקבל החלטה נוספת לגביהם. לאסירים הבאים בגדר קבוצה זו תעמוד הזכות לפנות שוב לבית המשפט המחוזי לאחר שתתקבל החלטה בעניינם.

4. הערעורים נידחים בכפוף לאמור בפסקה 3 לעיל.
[ההדגשות הוספו – הח"מ]"

מ/ש 1 העתק פסק הדין מצורף ומסומן מ/ש 1

3. העותרים הגישו בקשה לקיום דיון נוסף בפסק דינו של בית המשפט הנכבד, ובה נטען על דם כי בפסק הדין חרג בית המשפט הנכבד מן ההלכה הפסוקה, האוסרת על הבחנה כפי שנעשתה בין אסירים ביטחוניים ופליליים, ובכך, לטעמם, קבע הלכה חדשה.

4. המדינה טענה, בתגובתה מיום 11.8.13 לבקשה לקיום דיון נוסף, כי דין הבקשה להידחות, וכי העותרים מנסים לקרוא אל פסק דינו של בית המשפט הנכבד את מה שאין בו. **לעמדת המדינה בתגובתה, בית המשפט הנכבד חזר בפסיקתו על האבחנה הקיימת בין אסירים פליליים לאסירים ביטחוניים, ובכך לא חידש הלכה או שינה הלכה קיימת.** בית המשפט הנכבד קבע עוד כי אבחנה זו נכונה גם לנסיבות ההליך דכאן. על כן טענה המדינה כי דין הבקשה להידחות על הסף, **באשר אין בו בפסק הדין הלכה העומדת בסתירה להלכות קודמות, וכמו כן אין בו פסיקת הלכה המחייבת, בגין חשיבותה, קשיותה או חידושה, מקום לדיון נוסף בעניין.**

5. בהחלטתו מיום 28.10.13 הורה בית המשפט הנכבד (כבי' המשנה לנשיא מ' נאור) על קיומו של דיון נוסף בפסק דינו של בית המשפט הנכבד.

6. **המדינה תטען כי דין העתירה להידחות, ובהתאם לכך, כי דין פסק דינו של בית המשפט הנכבד להיות על מכונו.**

7. בפתח הדברים נבקש לעדכן את בית המשפט הנכבד, בתמצית, בכל הנוגע לדברי בית המשפט הנכבד, בסעיף 3 לפסק דינו מושא דיון נוסף זה, באשר לאסירים הביטחוניים הנמצאים על סף סיום לימודיהם. כפי שיפורט בהמשך, הנחה השר לביטחון פנים, בעקבות פסק דינו של בית המשפט הנכבד, ובהמלצת כלל הגורמים הרלוונטיים, לקדם את הנושא, כך שלאסירים העונים לאמת המידה של הימצאות על סף סיום לימודיהם

(כפי שתפורט בהמשך), יתאפשר לסיים את לימודיהם. המשיבים יבקשו לעדכן כי המהלכים ליישום הנחיה זו מצויים בעיצומם בימים אלו ממש.

8. תמצית עמדת המדינה בכלליותה היא, כי בדומה לאמור בכתבי הטענות הקודמים מטעמה, בית המשפט הנכבד חזר בפסיקתו על האבחנה הקיימת בין אסירים פליליים לאסירים ביטחוניים; כי אין לסטות מאבחנה קיימת זו; וכי אבחנה זו נכונה, כאמור, גם לנסיבות ההליך דכאן.

תמצית עמדת המדינה בהליכים הקודמים

9. פסק הדין נושא העתירה ניתן בבקשות רשות ערעור על החלטות בתי המשפט המחוזיים בנצרת ובבית המשפט המחוזי מרכז, בשלוש עתירות אסירים.

בעתירות נתבקש ביטול החלטות שירות בתי הסוהר שלא לאפשר לאסירים ביטחוניים לימודים באוניברסיטה הפתוחה בישראל.

מש/2-3 העתק ההחלטות מצורף ומסומן מש/2-3

10. עמדת המשיבים בתגובה לבקשות רשות הערעור הייתה כי דין הבקשות להידחות, וכי לא הייתה עילה להתערב בהחלטות בתי המשפט המחוזיים לדחות את העתירות. המדינה ציינה בתגובתה, כי ההחלטה שלא לאפשר לימודי אסירים באוניברסיטה הפתוחה נתקבלה, בין היתר, לאחר שנערכה בדיקה מקיפה ביחס לכלל תנאי הכליאה של אסירים ביטחוניים ונמצא כי טובות הנאה שניתנו להם היו הרבה מעבר למתחייב על פי דין.

מש/4 העתק תגובת המדינה לבקשות רשות הערעור מצורף ומסומן מש/4.

במסגרת תגובת המדינה לבקשות רשות הערעור, הוזכרו המפורסמות; אסירים ביטחוניים פועלים על פי אידיאולוגיה עוינת למדינה, ומטרתם הברורה הינה לתמוך ולהשתלב בפעילות אידיאולוגית נגד המדינה גם בתקופת מאסרם וגם לאחריה. בכך שונים אסירים ביטחוניים באופן מהותי מאסירים פליליים. אבחנה זו הוכרה גם בפסיקתו של בית המשפט הנכבד, לרבות פסיקה מן העת האחרונה. בנסיבות אלו המדינה אינה חייבת ליתן לאסירים ביטחוניים כל טובת הנאה ביתר, שאינה מתחייבת מן הדין, וזהו הבסיס להחלטה שעמדה בבסיס ההליכים לפנינו.

נוסף על האמור, וכפי הידוע למשיבים, ארגוני הטרור מנצלים לרעה את הפריבילגיות המוקנות לאסירים הביטחוניים, וכך למשל העבירו סכומי כסף ניכרים ביותר לאסירים ביטחוניים היושבים בכלא. מדינת ישראל ודאי אינה חייבת לאפשר ניצול לרעה שכזה.

עמדת המדינה כפי שהוצגה בתגובה לבקשות רשות הערעור, הינה כי האפשרות לרכוש השכלה גבוהה במהלך תקופת המאסר אינה זכות יסוד, אשר מוקנית לאסירים, ואף מן הטעם האמור אין הצדקה לחייב את המשיבים לתיתה לאסירים ביטחוניים המרצים תקופת מאסר בגין עבירות ביטחוניות בבתי סוהר בישראל.

11. בתגובת המדינה לבקשות רשות הערעור הובהר עוד הרקע לקבלת ההחלטה שנתקפה בהליכים הקודמים, החלטה שקדמה לה עבודת צוות מקצועי לבחינת תנאי כליאתם של אסירים ביטחוניים בישראל. הממשלה הנחתה את חברי הצוות לבחון ולסקור את כלל תנאי הכליאה של אסירים ביטחוניים המוחזקים בבתי סוהר בישראל וכן את זכויות היתר וטובות ההנאה הניתנות להם, אל מול הקבוע בהסדרים המשפטיים השונים בין על פי הדין הישראלי, ו/או על פי המתחייב מכח הדין הבינלאומי.

נזכיר, כי במהלך בדיקת הצוות נסתבר, כי לאסירים ביטחוניים המרצים עונשי מאסר בישראל, ניתנות פריבילגיות שונות, מעל ומעבר למתחייב על פי הדין, הישראלי או הבינלאומי. רשימת דוגמאות לפריבילגיות חנינות לאסירים ביטחוניים פורטה בתגובה, ונזכיר, בין היתר, קיומם של מקלטי טלוויזיה בתאים, בהם ניתן לצפות במעל לעשרה ערוצי כבלים/לוויין, אפשרות להיות מנויים על עיתונים המודפסים בישראל, כולל בערבית, הכנסת מכשירי רדיו, דיסקמן, דיסקים וכיוצא בזאת לתאים.

12. בהמשך לעבודת הצוות ובהתאם להנחיית הממשלה הוחלט על צמצום חלק מן הפריבילגיות שניתנו לאסירים ביטחוניים, ובין היתר על ביטול האפשרות להירשם ללימודים באוניברסיטה הפתוחה בישראל, במהלך תקופת המאסר.

13. בתגובה לבקשות רשות הערעור, הוסיפה המדינה והבהירה כי לימודים במהלך תקופת המאסר אינם זכות מוקנית, כי אם טובת הנאה, הנתונה לשיקול דעת נציב שירות בתי הסוהר, שהינו הגורם המוסמך על פי דין בניהול בתי הסוהר.

המשיבים התייחסו בהרחבה לטענות שהועלו בבקשות ובעתירות, ולפיהן לאסירים, לשיטת העותרים, זכות חוקתית ללימודים גבוהים במהלך ריצוי מאסרם.

כמו כן ציינה המדינה, כי אף לו הייתה מתקבלת טענה כי קיימת לאסירים זכות כלשהי ללימודים במהלך תקופת כליאתם, ברי כי שילת החירות הכרוכה מעצם טיבה בשהייה במאסר עשויה להגביל מימושה של הזכות, בין אם באופן מלא ובין אם באופן חלקי.

14. כך התייחסו המשיבים בהרחבה לאבחנה הקיימת בין אסירים ביטחוניים לאסירים פליליים, אבחנה אשר אושרה במספר הזדמנויות שונות במהלך השנים בפסיקת בית המשפט הנכבד.

15. על-מנת שלא להלאות את בית המשפט הנכבד בטענות השונות ובהתייחסות שניתנה להן, וכמו גם משום שבית המשפט הנכבד, בפסק דינו, מיקד את הדיון מושא ענייננו בשאלה אחת ויחידה אשר הוצגה לעיל, נבקש להפנות לתגובה המפורטת שהוגשה מטעם המדינה, שהעתקה מצורף ומסומן לעיל, מש/4. על רקע הטענות השונות שעלו בבקשות רשות הערעור, והתגובות שניתנו להן מטעם המדינה, ניתן פסק דינו של בית המשפט הנכבד מושא עתירה זו.

עמדת המדינה

16. עמדת המדינה הינה כי דין העתירה להידחות, ודין פסק דינו של בית המשפט הנכבד, להיוותר על מכוננו. כאמור, לעמדת המדינה, בית המשפט הנכבד לא קבע בענייננו כל הלכה חדשה, וממילא לא סטה מן ההלכה הקיימת.

בית המשפט הנכבד מיקד את פסק דינו בשאלה שעלתה בבקשות רשות הערעור ועניינה: האם לאסירים הביטחוניים נתונה זכות ללמוד לימודים גבוהים במהלך ריצוי מאסרם, לנוכח העובדה ששירות בתי הסוחר מתיר לימודים כאמור לאסירים פליליים.

על שאלה ממוקדת זו השיב בית המשפט הנכבד בשלילה, תוך שהוא נשען על פסיקה מבוססת שניתנה על ידי בית המשפט הנכבד, בשאלת האבחנה בין אסירים פליליים לאסירים ביטחוניים. בית המשפט הוסיף וקבע כי גם לעניין לימודים באוניברסיטה הפתוחה, אין פסול באבחנה האמורה.

משכך, אף אנו נמקד דיוננו בסוגיה הנדונה, תוך שכאמור, תשובות לטענות נוספות שהעלו העותרים, ושלא מצאו ביטויין בפסק דינו התמציתי של בית המשפט הנכבד, ניתנו בהרחבה בתשובת המדינה לבקשות רשות הערעור (נספח מש/4 לעיל).

17. עמדת המדינה היא אם כן, כי אין כל פסול באבחנה האמורה שבין אסירים פליליים לאסירים ביטחוניים. המדובר באבחנה עניינית ומתבקשת, על רקע השונות במניעים ובאידיאולוגיה, העומדת ביסוד תכנון וביצוע של העבירות אשר מבוצעות על ידי אסירים ביטחוניים. כאמור לעיל, אסירים ביטחוניים שונים במהותם מאסירים פליליים, שכן מדובר בקבוצת אסירים שפועלת בהכוונה של ארגוני הטרור גם בהיותם בכלא,

ושמה לה למטרה לחזק את האידיאולוגיה העוינת נגד מדינת ישראל במסגרת פעילות ארגוני הטרור ומתן שירות לארגונים אלו.

18. אוכלוסיית בתי הסוהר נחלקת לסוגים שונים^ו של אסירים בשים לב לטיב ואופי עבירותיהם וממילא ביחס לתנאי החזקתם. אסירים שהורשעו בעבירות נגד ביטחון המדינה ("אסירים ביטחוניים") מסווגים כסוג בפני עצמו ובהתאמה קיימת בנציבות בתי הסוהר פקודת נציבות 04.05.00 שעניינה בהגדרת אסיר ביטחוני. ראו לעניין זה "הגדרת אסיר ביטחוני" בסעיף 3(א) לפקודת הנציבות מסי 04.05.00:

"אסיר ביטחוני" - אסיר אשר הורשע ונדון למאסר בגין ביצוע או עצור בגין חשוד לביצוע עבירה שעפ"י טיבה או נסיבותיה הוגדרה כעבירה ביטחונית מובהקת או שהמניע לעבירה היה לאומני וכן מי שהורשע או נאשם במעשה שהיה בו או שהיתה אפשרות ממשית שיהיה בו משום מתן שירות לארגון טרור או לאדם שרצה לפגוע בביטחון המדינה, כשהמעשה נעשה מתוך מודעות או מתוך עצימת עיניים או אישיות לסיכון שהמעשה יצר או יכול היה ליצור לביטחון המדינה".

כן ראו גם פקודת נציבות 03.02.00, העוסקת ב"כללים ביחס לאסירים ביטחוניים" ("פקודת האסירים הביטחוניים").

19. הצורך בקיומם של כללים מיוחדים ביחס לאסירים ביטחוניים, כפי שנקבע כבר בהלכה הפסוקה, נובע מפוטנציאל הסיכון הנשקף מהם לביטחון המדינה, וראו סעיף 1(ב) בפקודת האסירים הביטחוניים:

"באסירים השפוטטים/עצורים בגין עבירות נגד ביטחון המדינה קיים בדרך כלל פוטנציאל ממשי לסיכון ביטחון המדינה ולסיכון הסדר והמשמעת בבתי הסוהר בפרט - וזאת לאור סוג העבירה שביצעו, עברם, מניעיהם ומעורבותם בפעולות נגד ביטחון המדינה. רובם של אסירים אלה אף קשורים לארגוני טרור וקשר זה טימן בחובו סכנות מיוחדות הן לסדר ולמשמעת בבית הסוהר והן לביטחון המדינה. הסיכון הביטחוני הצפוי מהאסירים הביטחוניים מחייב כליאתם בנפרד מאסירים פליליים והטלת מגבלות מיוחדות עליהם בכל הנוגע לקשר עם החוץ, ובכלל זה בנושאים של חופשות, ביקורים, שיחות טלפון והתייחדות".

20. האבחנה בין אסירים ביטחוניים לאסירים פליליים בכלל ולעניין תנאי כליאתם, בפרט, הוכרה, מימים ימימה, בפסיקתו של בית המשפט הנכבד. ראו לעניין זה בג"ץ 221/80 דרויש נ' שירות בתי הסוהר, פ"ד לה(1) 536 :

"האסירים הביטחוניים הם גוף מאורגן הפועל כגוף אידיאולוגי הפועל כגוף אידיאולוגי אחיד וזה על-פי הוראות מנגנון ארגוני, שאותו מקיימים אסירים אלה בכל בית-כלא, והמחליט על פעולות האסירים, תוך הפעלת משמעת חמורה ואמצעי ענישה המגיעים עד כדי חיסול פיזי של הסרבנים. בין היתר נאמר בתצהיר, שאסירים ביטחוניים מסרבים לצאת לעבודה ומקיימים פעולות קולקטיביות אחרות המראות על משמעת ועל מנחיגות היכולה לכפות משמעת כזאת. כן נאמר בתצהיר, שאסירים ביטחוניים בבתי-כלא מקבלים הנחיות והוראות לפעולה מארגוני חבלה שונים, ומוציאים לפועל הוראות אלה".

על רקע זה מגיע השופט כהן, שם, למסקנה זאת :

"האופי המיוחד הזה של התארגנות האסירים הביטחוניים, התארגנות המביאה לידי ביטוי עיונות לשלטון, מצדיק, לדעתי, את מסקנת המשיב, שהאמצעים הביטחוניים שיש לנקוט כלפי האסירים הביטחוניים חייבים להיות חמורים יותר מאשר האמצעים הביטחוניים הנקוטים כלפי אסירים פליליים. ההפליה, שעליה קובל העותר, איננה על-כן הפליה פסולה. היא איננה נובעת משיקולים פסולים, אלא משיקולים ענייניים של שמירה על הביטחון בבתי הסוהר".

21. עוד נפנה לעע"א 1076/95 מדינת ישראל נ' סמיר קונטאר ("עניין קונטאר"), פ"ד נ(4) 492, באשר לאבחנה רלבנטית זו לעניין תנאי הכליאה המובחנים בין אסירים אלו לאסירים אחרים, ולעניין אפשרות המשיבים לקבוע הסדרים מיוחדים לגבי אסירים ביטחוניים :

"המסקנה היא שיש הצדקה לקבוע הסדרים מיוחדים לגבי אסירים ביטחוניים, ובכלל זה לעניין האפשרות של אסירים כאלה לעמוד בקשר טלפוני עם אנשים מחוץ לבית הסוהר... [ההדגשות הוספו הח"מ]"

בעניין קונטאר ציין בית המשפט הנכבד מפי כבוד השופט זמיר, כי יש לאבחן את ציבור האסירים הבטחוניים מכלל ציבור האסירים, בקובעו:

"...אוכלוסיית בתי הסוהר מחולקת לסוגים: נשים, קטינים, דתיים, טעוני-הגנה, ועוד. הסיווג, אם אין הוא נדרש על פי דין, אמור להתבסס על שיקולים ענייניים.

ככל שהוא מתבסס על שיקולים ענייניים, ומתבצע באופן סביר, הרי הוא כשר. הסיווג עשוי לגרור הבדלים בתנאי המאסר. ההבדלים, ככל שהם מתבססים על שיקולים ענייניים ומתבצעים באופן סביר, אף הם כשרים.

במסגרת זאת, אסירים בטחוניים, כלומר, אסירים שהורשעו בעבירות נגד בטחון המדינה, מהווים סוג בפני עצמו. הסיווג של אסירים בטחוניים כסוג בפני עצמו נובע מן הסכנה המיוחדת הטמונה באסירים אלה. ברוב המקרים הם משתייכים לארגונים בלתי-חוקיים, ששמו להם למטרה לפגוע במדינה, וקיים חשש שהקשר בין האסיר לבין הארגון קיים ועומד גם בתקופת המאסר. קשר זה, וכן הקשר בין האסירים הבטחוניים לבין עצמם, טומן סכנות מיוחדות, הן מן הבחינה של הסדר בבית הסוהר והן מן הבחינה של בטחון המדינה. סכנות אלה עשויות להצדיק כליאתם של אסירים בטחוניים בנפרד והטלת מגבלות מיוחדות עליהם, בעיקר בכל הנוגע לקשר עם החוץ.

בית המשפט הכיר בהבדל בין אסירים בטחוניים לבין אסירים אחרים ובנפקות של הבדל זה לגבי תנאי המאסר. ... [ההדגשות הוספו – הר"מ].

22. כפי שפורט בתגובת המדינה לבקשות רשות הערעור, קביעות אלו קיבלו משנה תוקף גם בפסיקה מן השנים האחרונות, ונפנה לרע"ב 6956/09 מאהר יונס נ' שירות בתי הסוהר, תק-על 2010(4), 210. לעניין שונותם הרלוונטית של אסירים ביטחוניים בהקשר לתנאי כליאתם נפנה, למשל, לפסק דינה של כבי השופטת (בדימוס) פרוקצ'יה, בפרשת יונס, בפסקה 12 לפסק הדין:

"נקודת המוצא המשתקפת בפקודה הינה כי אסיר ביטחוני, שקיים קשר עם ארגון עוין עבור לביצוע העבירה שבגינה נאסר, ממשיך את הקשר עמו ועם חבריו גם ביושבו בכלא. הפקודה מניחה כי קשר של אסיר לארגון עוין עובר לביצוע העבירה הוא קשר מתמשך, גם כאשר האסיר מצוי מאחורי סורג וברית, וכי בקשר זה יש משום סכנה מיוחדת הן לביטחון המדינה והן לסדר ולמשמעת בבית הסוהר ...

נקודת מוצא זו של קשר מתמשך בין האסיר הביטחוני לבין הארגון העוין, נעוץ לא אחת בקיום הזדהות אידיאולוגית ותחושת שליחות המניעה את מהלכיו של האסיר הביטחוני, מתבססת על ניסיון נצבר של שנים רבות, שהביא את הגורם הביטחוני המוסמך לעיצוב ההנחה הכללית האמורה ... [ההדגשה אינה במקור].

וגם:

"נקודת המוצא בהגבלות על אפשרות הביקורים אצל אסירים בטחוניים נעוצה, ראשית, בסיווגם לקטגוריה של אסירים שנשקף מהם סיכון ממשי הן לבטחון המדינה בכלל, והן לסדר ולמשמעת בבית הסוהר ... במציאות הבטחונית שבה מצויה ישראל, אין פסול ביצירת קטגוריה נפרדת של אסירים בטחוניים, עליהם תחול מערכת כללים מיוחדת, הכוללת הגבלות שונות המוטלות על מי שנמנה עליה, בין היתר בעניין ביקורים. ... [ההדגשות הוספו - הח"מ]."

ועוד, למשל: בעניין רע"ב 8355/10 שורפי נ' שירות בתי הסוהר (6.10.11), עלתה לדיון בקשתם של אסירים כי יותר להם לרכוש בשר קפוא כך שיוכלו לבשל בתאים שבהם הם מוחזקים. המבקשים דשם, אסירים פליליים, טענו כי הם מופלים לרעה ביחס לאסירים ביטחוניים, שלהם ניתנת אפשרות לבשל בשר בתאים. בית המשפט (בהרכב כב' הנשיא א' גרוניס, כב' השופטת ע' ארבל וכב' השופט נ' הנדל) דחה את הטענות הללו, בקובעו:

"לא מצאנו בסיס לטיעונים שהועלו בפנינו. בתגובות שהגיש שירות בתי הסוהר הוסבר כי אוכלוסיית האסירים הביטחוניים שונה באופייה מזו של האסירים הפליליים. האסירים המשתייכים לקבוצה הראשונה מנהלים חיי שיתוף, בעלי אופי קהילתי. זאת בשונה מן האסירים הפליליים שמתנהלים באופן אינדיבידואלי, שאינם קבוצתי. על רקע זה ניתן להבין מדוע קיימת אבחנה בין האסירים, על פי האוכלוסייה שהם נימנים עימה. לפיכך, עצם העובדה שהמשתייכים לקבוצה אחת אינם זוכים להטבה לה זוכים אלה מן הקבוצה האחרת, אינה פותחת פתח להתערבות בשיקול הדעת של נציב שירות בתי הסוהר. ... [ההדגשות הוספו - הח"מ]."

כן ראו דברי בית המשפט הנכבד בע"א 4714/04 עמיר נ' שירות בתי הסוהר, פ"ד נט(6),
145 (2005), כדלקמן :

17. זכויותיהם ומישטר חייהם של "אסירים ביטחוניים"
בבתי הכלא, שונים מזכויותיהם וממישטר חייהם של מי
שאינם אסירים ביטחוניים. על דרך הכלל יאמר, כי
ההגבלות החלות על אסירים ביטחוניים רבות וקשות הן
יותר, והפק"צ מפרטות באותן הגבלות. כך, למשל, לענין
חופשות, לענין שיחות טלפון מהכלא, לביקורי בית
מאובטחים, לחוות דעת של גורמי הביטחון לקראת
העלאתו של אסיר לוועדת השחרורים ועוד. "אסיר
ביטחוני" הוא, כהגדרת סעיף 3.א. לפק"צ 04.05.00,
"אסיר אשר הורשע ונדון למאסר בגין ביצוע או עצור
בגין חשד לביצוע עבירה שעל-פי טיבה או נסיבותיה
הוגדרה כעבירה ביטחונית מובהקת או שהמניע לעבירה
היה לאומני". חרף טיעונו של עמיר, אין ספק כי יש
לסווגו כ"אסיר ביטחוני", באשר המניע לעבירה שעבר -
עבירת הרצח - היה מניע לאומני והעבירה עצמה הוגדרה
בפק"צ כעבירה שאם נעשתה על רקע לאומני מהווה היא
עבירה ביטחונית ומבצעה הוא, ממילא, "אסיר ביטחוני".
משידענו כי עמיר הוא "אסיר ביטחוני" שוב יחולו עליו כל
ההוראות החלות על "אסיר ביטחוני", בהן ההוראות לענין
התייחדות.

18. מה טעם נתונים "אסירים ביטחוניים" לפיקוח
ולבקרה הדוקים מאלה המוטלים על אסירים שאינם
אסירים ביטחוניים? דומה שאין צורך להרחיב בתשובה:
אסירים ביטחוניים נשקפת מהם סכנה גדולה לביטחון
הציבור, לשלומם ולניהולו התקין של בית הכלא. ..."

ראו גם: רע"ב 8571/07 מדינת ישראל נ' גמליאל, תק-על 2008 (1) 2852 (2008); רע"ב
1563/14 גמליאל נ' היועץ המשפטי לממשלה (14 24.4); 4251/99 שוכרי נ' שב"ס, תק-
על 99 (3) 360 (1999); רע"ב 4044/98 סמד נגד שב"ס תק-על 98 (4) 344 (1998).

23. הנה כי כן, בית המשפט הנכבד הכיר בפסיקתו בשוני הקיים בין אסירים ביטחוניים
לאסירים הפליליים, וממילא בכך שהמדובר באבחנה רלבנטית שחוקיותה אינה מוטלת
בספק, ואשר נחיצותה, בהיבט בטחון המדינה ושלוש הציבור מתחייבת, וזאת על רקע
העובדה כי אסירים ביטחוניים פועלים ממניעים אידיאולוגיים, ומונחים, גם בין כתלי
הכלא, על פי הוראות מנגנון מובנה של ארגוני הטרור. על רקע ההבדלים הקיימים בין

אסירים ביטחוניים לאסירים פליליים, אישר בית המשפט הנכבד את מדיניות המשיבים אשר מבחינה בין אסירים ביטחוניים לאסירים פליליים בכל הנוגע לפקודות נציבות בתי הסוהר הנוגעות לקשר בין אוכלוסיית האסירים הנדונה לבין החוץ, כמו גם בהקשר תנאי הכליאה שלהם, וקבע כי היא עומדת במבחן הביקורת השיפוטית.

24. לעמדת המדינה, אותם אדנים שעליהם נשענה האבחנה בין אסירים ביטחוניים לבין אסירים פליליים, נונים גם בשאלה העומדת בענייננו על הפרק (שעניינה במתן פריבילגיות), וזאת, בין היתר, לנוכח חוות דעת מקצועית של גורמי הביטחון בדבר ניצול פריבילגיות שונות שניתנו לאסירים ביטחוניים על ידי גורמי הטרור, ובפרט ניצול האפשרות להפקיד כספים לטובת אסירים, במטרה לחזק את אנשיהם בבתי הסוהר ואף לאכוון פעילות טרור.

בחינה רוחבית שנעשתה על ידי המשיבים העלתה, כי הפריבילגיות מהן נהנו אסירים ביטחוניים הינן הרבה מעבר למתחייב על פי הדין או על פי המשפט הבינלאומי. על כן החליטו המשיבים לצמצם חלק מן הפריבילגיות האמורות, ובגדר האמור נתקבלה ההחלטה שלא לאפשר עוד לימודים באוניברסיטה הפתוחה במהלך תקופת המאסר.

אכן, לעמדת המדינה, הרציונל העומד בבסיס ההבחנה שבין אסירים ביטחוניים לאסירים פליליים בענייננו – בכל הנוגע לטובת ההנאה של השתתפות בלימודים גבוהים – הינו פן נוסף של יישומה הפרטני של האבחנה הרלוונטית האמורה, אשר צלחה את ביקורתו השיפוטית של בית משפט נכבד זה, ונמצאה לגיטימית וסבירה. מכאן, הרי שהלכה למעשה, צועדות נסיבות ענייננו בתלם המשפטי שנחרש כבר בעבר על ידי בית משפט נכבד זה, ושלעמדת המדינה, אין כל עילה משפטית או אחרת, לסטות ממנו.

25. החלטת המשיבים נתקבלה, בין היתר, גם לנוכח מידע המצוי בידי גורמי הביטחון, ואשר מעיד, בין היתר, על כך שארגוני הטרור מעבירים כספים, מסרים ואמצעים שונים לטובת אסירים ביטחוניים בבתי הכלא. כך נמצא למשל, כי טכומים גבוהים ביותר של כספים שהופקדו לטובת אסירים ביטחוניים שונים, הועברו על ידי ארגוני טרור, במטרה לתגמל אסירים ביטחוניים בין כתלי הכלא. לעמדת המשיבים, אין כל הצדקה לאפשר לארגוני הטרור "לשדרג" את חבריהם במהלך ריצוי עונש מאסר בגין עבירות ביטחוניות שנעשו בשליחותם, וטעם זה עמד אף הוא בבסיס ההחלטה שלא להעניק פריבילגיות עודפות לאסירים ביטחוניים, מעבר למתחייב על פי הדין.

בנוסף, בפרשות שונות שחלקן נתבררו בפני בית המשפט הנכבד נסתבר, כי גם ביקורים בכלא, הן ביקורי משפחות והן ביקורי עורכי דין, נוצלו להעברת מסרים, כספים ואמצעים אל הכלא ומחוצה לו.

משכך, משנמצא כי הטבות שניתנו לאסירים ביטחוניים בעבר, לרבות הזכות לקבל כספים מן החוץ, נוצלו לרעה, לא יכול להיות חולק כי מדינת ישראל אינה מחויבת להבטיח מתן טובות הנאה במהלך המאסר, שיאפשרו לארגוני הטרור לתגמל בכלא את האסירים הביטחוניים. הדברים הם בבחינת מושכלות יסוד, שאין צורך להרחיב בהם. ר' בהקשר דומה פסק דינו של כב' השופט עמית, בעניין מאהר יונס, אותו הזכרנו לעיל, כדלקמן:

”סוד גלוי וידוע הוא שחלק מהאסירים הביטחוניים מנסים להמשיך את פעילותם גם מתוך כתלי הכלא, תוך קבלה והוצאה של מסרים ואשגרים באמצעות אנשים מן החוץ.”.

26. לנוכח כל הדברים האמורים, עמדת המשיבים היא כי דין הטענות בדבר פגיעה בשוויון בין האסירים הביטחוניים לאסירים הפליליים להידחות. האבחנה בין אסירים ביטחוניים לבין אסירים פליליים לעניין תנאי כליאתם, קל וחומר לעניין מתן פריבילגיות, הינה **אבחנה מהותית ומותרת, שהוכרה גם בפסיקתו של בית המשפט הנכבד.**

המשיבים יוסיפו, כאמור בכתבי הטענות הקודמים מטעמם, כי גם לאחר התחלטה שלא להעניק עוד הפריבילגיה הרלוונטית בענייננו, תנאי הכליאה של האסירים הביטחוניים בישראל הינם סבירים וראויים, וודאי עומדים בדרישות הדין, הן בישראל והן על פי המשפט הבינלאומי. גם אם ניתנו בעבר לאסירים פריבילגיות כאלה או אחרות, שאין חובה לתיתן על פי הדין, הרי ככל שניתן לאסירים כל המתחייב על פי הדין, סוברניים המשיבים להחליט על שינוי/צמצום באשר למתן טובות הנאה או זכויות היתר, שאין חובה לתיתן.

27. על יסוד טיעונים אלה, שנכללו בתגובת המשיבים לבקשות רשות הערעור, ועל יסוד הטענות שהועלו בבקשות רשות הערעור, ניתן פסק דינו של בית המשפט הנכבד, פה אחד.

בהליכים מושא העתירה לפנינו, טוענים העותרים, כי כביכול, בית המשפט הנכבד קבע שניתן לפגוע בזכותו החוקתית של אסיר לשוויון, מבלי להעמיד את הפגיעה במבחני פסקת ההגבלה, וכי כביכול, בקביעה נטענת זו סטה בית המשפט הנכבד מן ההלכה הפסוקה.

28. **אלא שבכל הכבוד, העותרים טועים ביחסם קביעות אלו לפסק דינו של בית המשפט הנכבד.** בית המשפט הנכבד השתכנע, על יסוד השיקולים שפורטו לעיל, ובהתבסס על ההלכה הפסוקה אשר קבעה כי האבחנה בין אסירים ביטחוניים לאסירים פליליים היא אבחנה עניינית ומותרת, שכן יסודה בשונות רלבנטית ולא באפליה פסולה, כי אין עסקינן במקרה זה בפגיעה בשוויון.

בית המשפט הנכבד בפסק הדין מושא ענייננו מיקד את הדיון בשאלה האם מעצם האבחנה בין אסירים ביטחוניים לאסירים פליליים עולה אפליה אסורה; הוא נשען על פסיקה קודמת של בית המשפט העליון בדבר האבחנה הקיימת בין אסירים ביטחוניים ואסירים פליליים, ולאחר בחינת נסיבות העניין מצא, כי יישומה של אבחנה זו נכון גם לשאלת מתן הפריבילגיה של לימודים באוניברסיטה הפתוחה.

29. דומה, כי הטענה לקיומה של אפליה פסולה בענייננו, אינה עולה בקנה אחד עם אופן בחינתו של עקרון השוויון בשיטתנו המשפטית. כידוע, יישומו של עקרון השוויון מצריך תחילה הגדרתה של קבוצת השוויון (שוויון חיצוני) ובהמשך בחינה אם נשמר היחס השוויוני בתוך כל קבוצה (שוויון פנימי). לעניין זה יפים הדברים שנאמרו על ידי כבי השופט פוגלמן בבג"ץ 2018/10 אורט ישראל נ' שר הפנים (להלן – "ענין אורט ישראל"). וכך נאמר:

"החובה המוטלת על הרשויות לנהוג בשוויון, הינה למעשה חובה כפולה: ראשית, יש להחליט, מיהם הפרטים הנכללים בקבוצת השוויון. לאחר מכן, יש לקבל את ההחלטה הרלוונטית לאותה קבוצה, תוך שמירה על שוויון בין חבריה. שתי ההחלטות נתונות לביקורת שיפוטית (בג"ץ 3792/95 תאטרון ארצי לנוער נ' שרת המדע והאמנויות, פ"ד נא(4) 259, 283-284 (1997)). קבוצת השוויון מגדירה את הפרטים או המוסדות שכלפיהם חלה החובה לנהוג באופן שוויוני, על רקע קיומם של זהות או דמיון רלוונטיים בהתייחס לנורמה נתונה, והיא מבחינה בינם לבין פרטים או מוסדות אחרים, אשר כלפיהם אין חובה לנהוג באותו אופן (בג"ץ 2223/04 לוי נ' מדינת ישראל, פסקאות 14-15 (לא פורסם, 4.9.2006)). השאלה הינה למעשה, שאלה של שוויון חיצוני - היינו, אם קיימת הצדקה להבחנה בין קבוצת השוויון, שעליה חלה הנורמה, לבין פרטים או מוסדות שמחוץ לה. לאחר שנקבעה קבוצת השוויון, קמה החובה לנהוג באופן שוויוני כלפי כל חברי הקבוצה - או מתעוררת שאלת השוויון הפנימי, שעיקרה אם נשמר השוויון בין הפרטים הנכללים בגדרי אותה קבוצה (ראו: בג"ץ 1703/92 ק.א.ל קוי אוריר למטען בע"מ נ' ראש הממשלה, פ"ד נב(4) 193, 231-233 (1998), להלן: עניין ק.א.ל); בג"ץ 5496/97 מרדי נ' שר החקלאות, פ"ד נה(4) 540, 555 (2001))."

30. לעניין הגדרתה של קבוצת השוויון הוסיף בית משפט נכבד זה וציין בעניין אורט ישראל כדלקמן:

"השאלה מהי קבוצת השוויון היא לעיתים קשה וסבוכה (דנג"ץ 4191/97 רקנט נ' בית-הדין הארצי לעבודה, פ"ד נד(5) 330, 345 (2000)). בחינת השוויון החיצוני היא פעולה פרשנית (עניין ק.א.ל, בעמ' 232). מקום שבו החוק אינו משיב לשאלה, "יש ללמוד את התשובה, בעניין זה כמו בכל עניין, מתוך תכלית החוק ומהות העניין, ערכי היסוד של שיטת המשפט והנסיבות המיוחדות של המקרה" (בג"ץ 6051/95 רקנט נ' בית-הדין הארצי לעבודה, פ"ד נא(3) 289, 347 (1997)). על רקע אלה, יש לבחון אם השיקולים שעמדו בבסיס החלטת הרשות בעת קביעת קבוצת השוויון הם שיקולים עניינים או שיקולים זרים, וכן, יש לבחון את המשקל שניתן לשיקולים העניינים "שכן יכול וגם אם שיקול ענייני עמד בבסיס יצירתה של קבוצת השוויון, עדיין ייתכן והמשקל שניתן לשיקול זה הינו משקל בלתי-ראוי באופן שיוביל למסקנה כי יצירת קבוצת שוויון על בסיס טעם זה חורגת ממתחם הסבירות" (בג"ץ 11585/05 התנועה ליהדות מתקדמת בישראל נ' המשרד לקליטת עליה, פסקה 11 (לא פורסם, 19.05.2009)). נפנה תחילה לבירור תכלית הקריטריונים וסעיף החוק המסמק".

31. בענייננו, כמתואר לעיל, פסיקתו העקבית של בית המשפט הנכבד מעלה כי האסירים הפליליים והאסירים הביטחוניים משתייכים לשתי קבוצות שוויון שונות, אשר קיימת הצדקה להבחנה ביניהן, על רקע שונות רלוונטית בין שתי הקבוצות. על כן, לטעמנו אין לקרוא אל פסק הדין את אשר אין בו, וודאי שאין בטענות העותרים לעניין פגיעה נטענת שוויון, כדי להצדיק את שינויה של ההלכה הפסוקה ורבת השנים בענייננו.

למעלה מכל צורך, תוסיף המדינה כי בתגובה לבקשות רשות הערעור פורטה עמדת המשיבים במשקפי פסקת ההגבלה, כאשר לעמוד המדינה, ניתוח זה הינו למעלה מכל צורך, כאמור, ואיננו נדרש בענייננו (ראה נספח מש/4 לעיל, בסעיפים 99-90).

32. הנה כי כן, לעמדת המדינה, בית המשפט הנכבד בענייננו יישם את הכללים וההלכות אשר נתקבעו בפסיקה רבת השנים בנוגע לשונות הרלוונטיות ולאבחנה המותרת שבין אסירים בטחונים לאסירים פליליים, כאשר לתנאי כליאתם, קל וחומר באשר למתן פריבילגיות במהלך תקופת כליאתם. לאור כללים אלו קבע בית המשפט כי "גם לעניין

לימודים באוניברסיטה הפתוחה אין פסול באבחנה האמורה", זאת ותו לא. לפיכך, עמדת המדינה היא כי אין כל מקום לשנות מפסק דינו של בית המשפט הנכבד.

הערה לסיום: היקף ההתערבות בשיקול הדעת של שירות בתי הסוהר

33. לבסוף נזכיר, כי הלכה פסוקה היא שלמשיב נתון שיקול דעת נרחב באופן ניהולם של בתי הסוהר, וכפי שנפסק לא אחת, לא בנקל יתערב בית המשפט הנכבד בהחלטות המשיב בנושאים אלו. ראו לעניין זה דברי כבי' השופט זמיר בע"א 7440/97 מדינת ישראל נ' אבי גולן, פ"ד נב(1), 1 (1998), כדלקמן:

"אולם, מצד שני, בתי המשפט צריכים להיזהר מפני מעורבות יתר בניהול בתי הסוהר. בניהול בית סוהר, יותר מאשר בהפעלת סמכויות אחרות, דבר קשור לדבר, אסיר מתחכך באסיר, והחלטה במקרה אחד, תוך סטייה מן הכלל, עלולה להשליך על מקרים רבים. אכן, בית המשפט אינו רואה לפניו אלא אסיר אחד בעניין אחד, והוא חייב לשקול עניין זה, לא רק מן הבחינה המשפטית, אלא גם מן הבחינה האנושית. עם זאת, בית המשפט, כשהוא מקבל החלטה נקודתית, חייב לבחון גם את התמונה הכללית, ככל שהוא יכול, ולשקול את ההשלכות הצפויות של ההחלטה במקרים אחרים. על בית המשפט למצוא את האיזון הראוי בין עניינו של האסיר, ששירות בתי הסוהר יפעל לפי הדין, ולעתים אף לפני משורת הדין, לבין עניין הציבור בניהול תקין של בית הסוהר.

מהות הסמכות המינהלית משפיעה תמיד על היקף הביקורת השיפוטית. אמנם כללי הביקורת אינם משתנים מסמכות לסמכות: כל סמכות צריכה להיות מופעלת כדי לשרת את תכלית החוק, על יסוד שיקולים ענייניים, באופן סביר ובמידה הנדרשת. אולם תוכן הכללים משתנה מסמכות לסמכות. ולא רק תכלית החוק והשיקולים הענייניים משתנים לפי מהות הסמכות, אלא גם מתחם הסבירות שבית המשפט מניח לשיקול הדעת של הרשות המוסמכת. מתחם הסבירות עשוי להיות, לפי מהות הסמכות, רחב או צר. מהות הסמכות של ניהול בית סוהר, משום שהיא מורכבת כל כך, מחייבת את בית המשפט בזהירות רבה, שלא יצמצם את מתחם הסבירות של שירות בתי הסוהר באופן שימנע ניהול תקין של בית הסוהר."

לעמדת המדינה, הדברים יפים אף לענייננו.

עניינם של האסירים המצויים על סף סיום לימדיהם

34. כאמור לעיל, בפיסקה 3 לפסק הדין מושא דיון נוסף זה, נקבע כדלקמן:

"3. יחד עם זאת מתברר, כי אסירים ביטחוניים נוספים נמצאו על סף סיום לימדיהם שעה שנתקבלה ההחלטה

לאסור על הלימודים באוניברסיטה הפתוחה. נראה לנו כי ראוי לשקול מחדש ובנפרד את עניינם של אלה העומדים על סף סיום הלימודים כך שתתקבל החלטה נוספת לגביהם. לאסירים הבאים בגדר קבוצה זו תעמוד הזכות לפנות שוב לבית המשפט המחוזי לאחר שתתקבל החלטה בעניינם".

35. בהחלטות בית המשפט הנכבד במסגרת הליך הדיון הנוסף שבכותרת, לא נקבע אם על המדינה להתייחס בסיכומיה גם לסוגיה האמורה, שעניינה באסירים ביטחוניים שנמצאו על סף סיום לימודיהם שעה שנתקבלה ההחלטה בעניין זכות היתר שעניינה הלימודים באוניברסיטה הפתוחה.

36. עם זאת, ולשם הזהירות בלבד, נבקש לעדכן את בית המשפט הנכבד כי בעקבות מתן פסק דינו, וכמצוות בית המשפט הנכבד, נתקיימה אצל המשיבים בחינה מחודשת של עניינם של האסירים הביטחוניים העומדים על סף סיום לימודיהם. בחינה זו העלתה כי לעת הזו, מצויים במשמורת שבי"ס **שבעה אסירים ביטחוניים** המצויים על סף סיום לימודיהם, על פי אמת מידה שלפיה נותרו להם לכל היותר 6 נקודות אקדמיות ועבודה סמינריונית אחת להשלמת התואר האקדמי שלקראת קבלתו הם מצויים. בדיון שנערך אצל השר לביטחון פנים ביום 8.4.14 בנושא זה, נתקבלה המלצת כלל הגורמים הרלוונטיים, **לפיה אין מניעה לאפשר לשבעה אסירים ביטחוניים אלו לסיים את לימודיהם, בשים לב לפסק דינו של בית המשפט הנכבד**. בעקבות זאת, הורה השר לביטחון פנים לגורמים הרלוונטיים לקדם את הנושא, כך שלשבעה האסירים האמורים יתאפשר לסיים את לימודיהם, כאמור. המשיבים יבקשו לעדכן כי המהלכים ליישום הנחיה זו מצויים בעיצומם בימים אלו ממש.

בקשות הצטרפות להליך

37. במסגרת ההליך שבכותרת, תלויות ועומדות בפני בית המשפט הנכבד שתי בקשות להצטרף לראשונה להליך.

האחת, הינה בקשה להצטרף להליך כ"ידיד בית המשפט", והיא הוגשה על ידי **קבוצת מרצים וחוקרים מהאוניברסיטה הפתוחה**, ובמסגרתה מצוין "כי מחויבותה של המדינה היא לקיים את הזכות אשר ניתנה לעותרים משנת 1994 ואילך ללמוד במסגרת האקדמית של האו"פ, כולל לימודים לתואר גבוה...". עוד מעידים על עצמם המרצים והחוקרים הנ"ל, כי הם מבקשים "להביע את עמדתם לא מן ההיבט המשפטי והחוקתי... אלא מנקודת מבט של מלומדים העוסקים שנים רבות בהענקת השכלה למבוגרים, כולל אסירים המרצים עונשי מאסר בבתי הכלא, ומודעים מתוקף ניסיונם על מידת ההשפעה של ההשכלה הנרכשת על האסירים... על התנהגותם והתנהלותם בעת היותם בכלא ועל עתידם לאחר שחרורם מהכלא".

השנית, הינה בקשה להצטרף להליך כמשיב, והיא הוגשה על ידי **המורום המשפטי למען א"י**, ובמסגרתה, מציינת המבקשת כי לקולה עשויה להיות תרומה לעניין ה"הבחנות שיש לעשות בין אסירים פליליים "רגילים" לבין טרוריסטים אידיאולוגיים המבקשים למזער את התגמול שבעונש המאסר, לצורך צבירת תארים"; כן מציינת המבקשת כי היא "חפצה בהבאת קולם של מי אשר מצויים בעל כרחם על כוונות אירגוני הטרור, משלחיהם של אותם אסירים המבקשים להפוך את מאסרם מעונש כואב ומרתיע, לחוויה אינטלקטואלית ואישית ששכרה בצידיה".

עוד נזכיר כי סמוך לאחר הגשת הבקשה לדיון נוסף שבכותרת, הוגשה לבית המשפט הנכבד בקשתה של ז"ר מיכל שקד להצטרפות להליך כידיד בית המשפט; המדינה התייחסה לבקשה זו בסעיף 32 ואילך לתגובתה לבקשה לקיום דיון נוסף; ובקשה זו להצטרפות ממילא נמחקה, לבקשת המבקשת, בהחלטת בית המשפט הנכבד (כבי הנשיא אי גרוניס) מיום 20.1.14.

38. על פי החלטות בית המשפט הנכבד (כבי הנשיא אי גרוניס) שתי בקשות ההצטרפות התלויות ועומדות, תובאנה בפני ההרכב המורחב ביום הדיון. למען הזהירות בלבד, נייחד כעת מספר מילים לשתי בקשות אלו.

39. עמדת המדינה היא כי דין שתי בקשות ההצטרפות להידחות.

40. ראשית, דין שתי הבקשות להידחות כבר מן הטעם שהן מוגשות בשלב דינוני מאוחר (השוו: מ"ח 7929/96 קוזלי נ' מדינת ישראל, פ"ד נג(1) 529, 555 (1999)), לאחר שבתי המשפט נדרשו לעניינם של האסירים במסגרת עתירות אסיר שנדחו ובקשות רשות ערעור שנדחו אף הן בפסק דינו של בית המשפט הנכבד.

41. אשר לבקשת קבוצת המרצים והחוקרים - דין הבקשה להידחות גם לנוכח הוראת סעיף 30(ב) לחוק בתי המשפט, הקובע כי "רשאי כל בעל דין לבקש דיון נוסף כאמור". המבקשים אינם ולא היו בעלי דין בהליך, ועל כן הם אינם יכולים להגיש (ואף לא הגישו) בקשה לקיום דיון נוסף מטעמם. ואולם, בקשת ההצטרפות שלפנינו, מבקשות להרחיב את היריעה העומדת לדיון במסגרת הדיון הנוסף, מעבר לזו הנוגעת לקביעותיו הממוקדות של פסק הדין, באופן שיש בו כדי להוות, הלכה למעשה, בקשה נפרדת לקיום דיון נוסף.

כזכור, בית המשפט הנכבד, בפסק דינו מושא דיון נוסף זה, הציג את השאלה אשר ניצבה לפיתחו באופן ממוקד ומתוחם, כדלקמן: "האם לאסירים הביטחוניים נתונה כזכות כאמור [ללמוד לימודים גבוהים תוך כדי שהותו בכלא - הח"מ] נוכח העובדה ששרות בתי הסוהר מתיר לאסירים פליליים ללמוד באוניברסיטה הפתוחה. כלומר, השאלה היא האם

קיים בסיס בדין לשוני בין סוגי האסירים, פליליים וביטחוניים, בהקשר האמור". עמדת המדינה היא כי בקשת ההצטרפות כידיד בית המשפט, על פניה, מעלה בפני בית המשפט הנכבד שאלות שונות ונפרדות מאלו שניצבו לפיתחו של בית המשפט הנכבד, ומאלו שהעותרים מבקשים להעלות - שאלות שכלל לא נדונו בפסק הדין התמציתי והממוקד של בית המשפט הנכבד, ואף בשל כך, דינה להידחות.

42. אשר לבקשת הפורום המשפטי למען א"י להצטרף להליך כמשיב, הרי שנראה כי בקשה זו, על פניה, בעיקרה, אכן נסובה סביב השאלה העומדת לדיון נוסף, שהינה שאלת האבחנה בין אסירים פליליים לאסירים ביטחוניים. יחד עם זאת, נראה כי באצטלה של בקשת הצטרפות כמשיב, מהווה הבקשה, הלכה למעשה, בקשת הצטרפות להליך כ"ידיד בית המשפט", ודי אם נזכיר את האמור בבקשה, לפיה המבקשת מבקשת לתרום להליך "תרומה למרחב היריעה מעבר לענינם האישי והצר של העותרים, ומעבר לענינם המערכתי של המשיבים". משכך, יש לבחנה במשקפיים אלו, של בקשה להצטרפות כידיד בית המשפט, בשלב הדיוני שבו היא הוגשה, ובהתאם לאמור לעיל.

סיכום

43. מן המקובץ עולה כי פסק דינו של בית המשפט הנכבד נסב סביב שאלה ממוקדת ותחומה, והיא - האם מחויב שירות בתי הסוהר להעניק לאסירים הביטחוניים פריבילגיה ב**דמות השתתפות בלימודים גבוהים במהלך שהותם בכלא**, לנוכח העובדה ששירות בתי הסוהר מתיר לימודים כאמור לאסירים פליליים.

בית המשפט הנכבד נשען בפסק דינו על פסיקה מבוססת ורבת שנים שניתנה על ידו, בשאלת האבחנה בין אסירים פליליים לאסירים ביטחוניים. בית המשפט הנכבד הוסיף וקבע, כי גם לעניין לימודים באוניברסיטה הפתוחה, אין פסול באבחנה האמורה.

לעמדת המדינה, אין כל מקום ו/או עילה משפטית או אחרת, לשנות מקביעותיו אלה של בית המשפט הנכבד.

44. אשר על כך, סבורה המדינה כי דין העתירה להידחות.

היום, כ"ט אייר תשע"ד

29 מאי 2014

אבי מיליקובסקי, עו"ד

סגן בכיר בפרקליטות המדינה

יוכי גנסיין, עו"ד

מנהלת תחום בכירה

(עניינים מינהליים)

בפרקליטות המדינה